

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Caput 12. De emptione, & venditione. De Simonica emptione, aut
venditione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

500 Pars 3. tract. 5. cap. 11. De Usura.
re, aut merces apud te emere, aut operas suas
tibi locare. Ejusmodi enim obligatio pretio
æstimabilis est, quæ mutuatarium privat po-
testate emendi alibi &c. *Lessius l. 1. c. 20. d. 8.*
C. Lugo, Layman. l. 3. tr. 4. cap. 16. num. 3.

Item si frumentum quod alibi habes mutuum
des, cum obligatione, ut reddatur vel hic vel
alibi, ubi plus valet, cum sumptu vel labore
majori. Nisi fortè alius titulus æquivalens ac-
cedat, lucri cessantis, periculi, &c.

10. Si mutuo des, v. g. decem modios tritici,
& interim per accidens crescat tritici pretium,
potes eandem mensuram repetere. Quia sic
non petitur frumentum mutuum propter ejus
pretium, sed propter ipsam substantiam fru-
menti, cui eadem mensura est æqualis. *Laym.*
Bonac. Aliud est de moneta dum ejus valor
accrevit, quia in ea æqualitas valoris non sub-
stantiæ spectatur, *Laym. Bonac. &c.*

Præter obligationem restitutionis, usurarius
est obnoxius pœnis à jure constitutis *cap. quam-*
quam, de usu. in 6. ut si sit publicus sive noto-
rius, non debeat admitti ad communionem al-
taris, aut absolvi donec usuras actu restituat
vel cautionem pro iis præbeat, neque sepeliri
in loco sacro, & qui sepelit ipso facto est ex-
communicatus. *Bonac. Lessius, Trul. Laym. &c.*

CAPUT XII.

De Emptione, & Venditione.

1. **E**mptio, est contractus quo pretium pro
merce solvitur: venditio, quo pretium
pro merce accipitur. Uterque contractus mer-
cis traditione completur, & utriusque justitia
in

Pars 3. tract. 5. cap. 12. De Emptione, &c. 501
in aequali valore mercis & pretii consistit.

2. Etsi contingat venditorem necessitate ductum res suas vilius vendere, emptio tamen erit iusta. Quia à nullo deceptus est venditor, & venditio illi manet libera. *Cajet. Bonac. &c.*

3. Emptor potest emere minoris ex eo quod multa simul emat. Quia tum venditorem expeditum facit ad alia coemenda, & liberat eum curis res illas servandi & vendendi.

4. Venditor communiter vendere debet eo pretio, quod vel à lege, vel à Magistratu constitutum est, & si nullum sit statutum, illud aequum censetur, quod à communi hominum aestimatione imponitur. Non consistit tamen illud pretium in indivisibili, sed dividitur in medium, infimum, & summum, sive in pium, moderatum, & rigorosum, ita ut venditio iusta sit intra hanc latitudinem, ut videlicet modo infimo, modo summo pretio merces possint divendi.

5. Debet in aequalitate mercis cum pretio computari labor, impensa, industria adhibita in merce comparanda, conservanda &c. Unde ex hac ratione excusari possunt qui res minutas, aut foenum, aut avenam in hospitibus charius vendunt, quam passim alii in quantitate majori.

6. Illud genus monopolii injustum est, quo mercatores aliqui inter se propriam auctoritate conveniunt, ut coemendo merces certi generis, v. g. frumentum, salem, vinum, illas pro suo arbitratu charius divendant, dum ipsi efficiunt ut vix alibi inveniri possint.

7. Venditor debet emptorem praemonere de notabili vitio rei, quod ei obesse potest, v. g.
de

502 Pars 3. tract. 5. cap. 12. De Emptione, &c.
de ovibus si sint morbidæ, de domo si sit rui-
nosa, de equo si sit furiosus, de panno si sit
adustus: alioqui ad refarciendam fraudem &
damnum secutum obligabitur.

8. Si occultè noveris debitorem tuum non
esse solvendo, injustum videtur pretio ordina-
rio debitum illud vendere iis, qui id nesciunt:
tam quia dolus est, quàm quia non revelatur
maximum vitium debito intrinsicum, quod est
impotentia solvendi.

9. Licet rem vendere pretio corrente, & ni-
hil dicere emptori, etsi venditor sciat pretium
mercis mox esse minuendum. Quia pretium
currens, simpliciter adhuc justum est. Seclusis
tamen mendaciis, dolo, fraudibus, quibus
emptorem ad emendum allicere nequaquam li-
cet. *Bonac. q. 2. p. 5. n. 12. cum Azor. Fill. Lessio*
&c.

10. Si duobus in solidum res sit vendita, do-
minium acquirit is, cui tradita est, modò pre-
tium solverit: si verò neutri tradita sit, debe-
tur ei qui priùs tempore emit, alteri verò re-
linquitur actio in venditorem. Dominium ta-
men, ante traditionem, Ecclesiis, aliisque piis
locis acquiritur. *Less. C. Lugo &c.*

11. Si res empta pereat ante traditionem, &
sit in individuo determinata, v. g. hæc domus,
hoc dolium vini, hic modius frumenti, illa pe-
rit emptori, nisi venditoris culpa perierit, aut
aliter expressè conventum fuerit: si autem
empta fuerit res indeterminata periculum spe-
ctat ad venditorem. Ita *C. Lugo, Less. Bonac.*
Layman l. 3. t. 4. c. 17.

12. Si post traditionem res vendita pereat,
aut fiat deterior, cedit in damnum emptoris,
etsi necdum persolutum sit pretium: quia res
qua-

13. Usura est, minoris emere credita certa anticipatâ solutione; secluso lucro cessante & damno emergente. Sic enim implicite mutuatur pecuniam minorem pro exigenda majori *Molin. Less. Fill. Tol. Bon. d. 3. q. 3. p. 10.* Aliud est, si credita sint incerta, litigiosa, aut cum difficultate exigenda: tunc enim jure coëmuntur minoris pro ratione incertitudinis ac difficultatis ab emente sustinendæ in re obtinenda, ita *Bon. Trul. &c.*

14. Regula universalis dignoscendi, an in aliis contractibus, in quibus est rerum quæ permutantur inæqualitas, interveniat aliqua injustitia, plerumque erit: animadvertere an insuper ex una parte accedat lucrum cessans, damnum emergens, aut periculum fortis, nam ex horum titulorum justâ consideratione, aliquid ultra sortem accipi potest. Uti fusiùs deducit *Molina, Less. Laym.* aliique Theologi & Juristæ. Varia insuper pro contractibus privatis, singulorum locorum propriis juribus constituta sunt, quæ nequeunt ad certa principia reduci, & ad Judicem potiùs, quàm ad Confessarium pertinent.

Quæstio in praxi singularis est: An vendentes licite possint vino aquam miscere, aut optimo tritico grana viliora, si per hoc vinum aut triticum non reddatur deterius, quàm id quod passim pro eodem pretio ab aliis venditur?

Respondeo id non esse illicitum, si mixtio illa cum cautela, & sine immodico excessu adhibeatur, uti plures docent cum *Lessio de just. lib. 2. cap. 21. dub. 11. Bonacina tom. 2. disp. 3. de contract. q. 2. pun. 6. n. 17. Diana part. 1. tract. 8.*

504 Pars 3. tract. 5. cap 12. De Emptione, &c.
tract. 8. resol. 51. Contra Rebellium Busenb.
Laymam tom. 1. sect. 5. de just. tract. 4. cap. 17.
§. 2. Mendo in statera differit. 6. quæst. 4.

Probatur nostra responsio : quia in casu nul-
lum damnum aut injuria infertur emptori : non
enim tenetur venditor illi tradere merces majo-
ris perfectionis quam sint illæ , quæ pro eodem
pretio ab aliis passim venduntur , & quæ ean-
dem utilitatem habent ad usus humanos , uti
hic fieri supponimus. Ergo venditor per hanc
commixtionem non delinquit contra justitiam,
neque ad restitutionem obligari debet. Idque
confirmatur ex eo quod plures Authores proba-
ti tradant , licitum esse venditori imminuere rei
mensuram , quando aliâ ratione obtinere ne-
quit legitimum illius pretium , cum per hoc
nullam inferat injuriam emptori , cui tradit
merces pretio accepto æquivalentes.

Dixi in responsione , si cautela sine immodico
excessu adhibeatur. Quia propter excessus peri-
culum hæc praxis , quamvis in se legitima , pru-
dentibus tantum & timoratis indulgeri debet ,
ne aliâs homines laxioris conscientiæ facile sibi
persuadeant suarum mercium præstantiam ca-
teras longè antecellere , atque ita vinum largâ
manu lymphatum , largiori conscientia , pro
communi melioris vini pretio divendant.

De Simoniaca emptione aut venditione.

Simonia est studiosa voluntas emendi , aut
vendendi aliquid spirituale , aut spirituali
annexum , pro pretio temporali. Nomen ac-
cepit à Simone Mago qui Actorum 8. hoc cri-
men admisit.

1. Requiritur ad Simoniam ut sit deliberata
vo-

voluntas emendi aut vendendi, siue contractus onerosus, aut pactio tacita, vel expressa, & obligatio ex ea resultans. Non sufficit enim aliqua naturalis obligatio v. g. gratitudinis, quando quis sperat, vel tantum intendit aliquam remunerationem, si nulla intercedat obligatio, qualis solet esse in contractu oneroso. Per, *pretium temporale*, intelligitur etiam id quod pretio æquivalet, ut est obsequium, patrocinium, famulatus &c.

2. Nomine, *rei spiritualis*, non tantum importatur res formaliter supernaturalis, & ad salutem nostram per se ordinata, ut est gratia, aut dona Dei interna, sed etiam res quæ causat gratiam, aut donum aliquod supernaturale, ut sunt Sacramenta, concio, preces, aut alia Sacramentalia: item effectus & usus potestatis supernaturalis, ut est consecratio, absolutio, benedictio, dispensatio, excommunicatio, electio ad beneficium, presentatio, confirmatio, collatio, & alii actus ad jurisdictionem Ecclesiasticam pertinentes, qui omnes sine peccato Simoniacæ emi aut vendi non possunt.

3. Denique ad Simoniam sufficit quod emanet aut vendatur aliquid *rei spirituali annexum*, ut sunt redditus beneficiorum, qui propter officium spirituale conceduntur.

Malitia igitur Simoniacæ consistit in eo quod res sacra siue spiritualis irreverenter tractetur, dum instar rei temporalis pretio commutatur, ac si hæc esset illi æquiparanda.

Hoc peccatum est mortale ex genere suo, nec veniale fieri potest ex materia levitate: quia nullum donum gratiæ, licet parvum, potest vendi sine gravi irreverentia, tum ipsius doni, tum etiam Dei qui singulari & supernaturali

506 Pars 3. tr. 5. cap. 12 De Emptione Simoniaca.
turali modo illius doni author existit. Potest
tamen esse peccatum veniale ob actus indelibe-
rationem, & imperfectam cognitionem ma-
litiæ. Ita Suarez tom. 3. de Rel. lib. 4. c. 36. Less.
hic c. 35. d. 1. Azor, Layman, aliique.

Simonia alia est *juris divini*, quæ nempe est
prohibita propter malitiam suam v. g. hostiam
consecratam vendere. Alia est *juris humani*,
quæ est mala tantum propter prohibitionem.
Hoc modo ab Ecclesia prohibetur, ideoque si-
moniam *juris humani* contrahit, primò, ven-
ditio beneficiorum, etiam secundum id quod
in ipsis temporale est, scilicet quoad jus perci-
piendi fructus. 2. Venditio officiorum extrin-
secè tantum ordinatorum ad res sacras, v. g.
sacristæ, advocati Ecclesiæ, aut thesaurarii.
3. Oblatio pecuniæ cum obligatione alicui fa-
cta, ut suadeat alteri sibi conferre beneficium.
4. Contractum inire de resignando beneficio,
vel solvenda pensione, si alter beneficium tibi
impetret. 5. Absque autoritate superioris per-
mutatio, & resignatio beneficiorum: vel et-
iam reservatio pensionis ex beneficio resigna-
to: hæc tamen possunt licitè fieri accedente fa-
cultate superioris qui jus illud constituit. 6. Ac-
ceptio muneris, etiam sponte oblatis, pro exami-
ne ad Parochiam ex *Trident. sess. 24. c. 18.* pro col-
latione ordinum, pro tonsura, vel litteris dimissio-
ris, *Trident. sess. 2. cap. 1.* excipitur tamen decima
pars aurei pro Notario, si salarium non ha-
beat, & consuetudo id permittat. 7. Exactio
pecuniæ pro admissione ad religionem, quam-
vis non detur pro statu religioso, qui cum sit
spiritualis jure divino vendi non potest, sed
pro onere sustentationis istius personæ, nisi for-
te excuset monasterii tenuitas, vel consuetudo

contraria: ita Layman, Lessius, Bonacina d. 1. q. 1. Azor. 3. p. 1. 12. c. 14. Idem est si pro Concione aut Missa pretium accipiatur, nisi ratione laboris extrinseci, aut alterius incommodi pretio aestimabilis, ut docet supra Layman, Bonacina alique.

Item Simonia est, dare vel accipere pretium pro absolutione à peccatis, aut censuris, pro dispensatione in voto, juramento, impedimento matrimonii, irregularitate; cum hæc sit jurisdictio spiritualis. Quamvis possit in his aliquid exigi per modum mulctæ ad causam piam applicandæ, ut in quibusdam casibus fieri solet.

Non est autem Simonia, dare aliquid ad redimendam iniquam vexam, v. g. neganti Sacramenta in necessitate, aut impediendi legitimam beneficii possessionem, Suar. Less. Laym. vel iniquè impediendi electionem, vel possessionem ad quod jus in re jam obtinetur; quod si tale jus nondum habes, etsi possis redimere vexam ab eo, qui tantum potest obesse, non tamen ab eo, qui & prodesse, & obesse potest. Quia in primo casu non datur tamquam pretium æquivalens rei spirituali, sed ut alter ad officium rite præstandum inducatur.

Neque Simonia est dare stipendium ad sustentationem Clerici etiam divitis, pro Missis, aut concionibus; aut de eo pactum inire: quia non datur tamquam pretium spiritualis officii, sed personæ in alterius gratiam occupatæ, quod illi ex justitia debetur. Suar. Laym. l. 4. tr. 20.

Non est Simonia saltem juris divini, quamvis possit esse quandoque juris humani, spirituale cum spirituali permutare, v. g. beneficium pro beneficio, reliquias cum reliquiis;

X 2 vel

308 PAIS 3. 17. 5. cap 12. De Emptione Simoniaca.
vel dare temporale pro temporali, ut si cali-
cem, vel agnos Dei præcise ratione materie
vendas: vel dare temporale, pro spirituali per
modum doni gratuiti, etsi adlit spes vel inten-
tio alium excitandi ad remunerationem doni
spiritualis, vel contra. Quia titulus gratitudi-
nis non respicit pretium, sed beneficium; nec
solvit aliquid ex debita compensatione, modò
ultra hos limites non rapiat habendi dira cupi-
do, quam coercet Innoc. XI. Propos. 45. de-
clarans non evitari omnem Simoniam, quan-
do datur temporale pro spirituali, etsi tempo-
rale sit solum gratuita compensatio pro spiri-
tuali, aut è contra.

Varie sunt pænæ Simoniacis constitutæ, qua-
rum hic aliquas recenseo.

Primò, ob Simoniacam collationem, & sus-
ceptionem Sacrorum Ordinum, etiam primæ
tonsuræ, incurritur excommunicatio, & sus-
pensio papalis ab exercitio ordinum suscepto-
rum.

Secundò, ob Simoniam realem in beneficio
Ecclesiastico, incurritur 1. excommunicatio
Papalis. 2. irrita est electio, præsentatio, con-
firmatio, & institutio: unde talis non facit
fructus suos. Et hoc ita se habet, licet aliquis
à tertia persona tali modo provifus vitium il-
lud ignoraverit: nisi tamen, dum rescivit, con-
tradixerit, vel nisi à tertio data fuerit pecunia
per fraudem, ut redderetur inhabilis; vel nisi
bonâ fide possederit beneficium per triennium.
Ita *Layman tr. 10. cap. ultimo, Lessius lib. 2. cap. 35.
d. 31. Bonacina d. 1. q. 7. p. 2. n. 20, 3.* Efficitur in-
habilis ad idem beneficium, etiam per dispen-
sationem Episcopi obtinendum: quamvis aliis
beneficiis jure ipso non privatur, nec ad nova ob-

obtinenda, ante sententiam judicis, redditur inhabilis.

Quoad pretium Simoniacè acceptum pro beneficio, aut alia re spirituali, si non est secuta rei collatio, jure naturæ restituendum est illi à quo est acceptum. Si verò secuta est collatio, & Simonia utrimque completa, probabilius est restitutionem faciendam esse Ecclesie, & non illi qui pretium contulit, quia Ecclesia hac ratione tam dantem quam accipientem punire intendit.

Quæres primò, quid dicendum de casu subtili, quo certo contra collatorem v. g. Episcopum pro mille florenis, quod beneficium non fit mihi, sed alteri, collaturus, ut nempe mihi conferendo, collator mille florenos ex sponfione lucretur? Respondeo, illam sponfionem esse Simoniam palliatam, & illicitam; non enim tam est sponfio, quam tacita emptio beneficii.

Quæres secundò, quid si quis procedat per contractum innominatum hoc modo: Conferam tuo nepoti hoc beneficium, si tu simile conferas meo nepoti, cognato, vel amico? Respondeo, collationem illam esse Simoniacam, si de re præstanda non simplex insinuatio, sed verum pactum intercedat, quod ex *cap. finali, de pactis*, satis colligi potest.

Quæres tertio, quid judicandum de eo qui pecuniam præbet alicui tertio ut intercedat apud alterum, ut hic intercedat apud Collatorem beneficii, ut conferatur illi qui dictam pecuniam præbuit?

Respondeo, illum casum apud aliquos Auctores ut licitam admitti: quia, inquit, pretium illud datur pro re merè temporali, nempe

510 Pars 2. tr. 5. cap. 12. De Emptione. Simoniaca
pro gratia sive intercessione amici apud collato-
rem: hanc sententiam ut probabilem habet
Vasquez & Sanchez in Opusculor. tom. 1. lib. 2. cap.
3. & aliqui Recentiores apud Dianam part. 4.
tract. 4. resol. 151. & iterum part. 10. tract. 15. re-
sol. 5. Sed ipse *Vasquez & Sanchez* censet contra-
riam sententiam esse probabiliorem: quod om-
nino verum judico tam ab autoritate, quam
à ratione; quia illud pretium saltem mediata
pro ipso beneficio conferri videtur: & hac via
facile foret passim palliare Simoniam in oculis
hominum, sed prava animi intentio fugere non
potest oculos Dei, ut etiam rectè hic notat *Ste-*
phanus à S. Paulo pag. 422.

Quæres quartò, An liceat absque Simonia
pro beneficio aut alia re spiritali accipere ali-
quid temporale titulo gratitudinis, sic ut de il-
lo ex gratitudine præstando pactum interce-
dat? Licitum id esse, videtur admittere *Diana*
citans Valentiam, quia non est pactum indu-
cens obligationem justitiæ. Verùm etsi non
inducat obligationem justitiæ, adfert tamen
novam obligationem, & pretio æstimabilem,
supra simplicem gratitudinem, quæ per se li-
bera est, nec obligat determinatè ad hoc vel
illud donum conferendum, quod tamen fit et
vi istius contractus, qui proinde onerosus cen-
seri potest.

CAPUT XIII.

De Testamento.

1. **T**estamentum est justæ voluntatis dispo-
sicio de rebus post mortem præstandis,
cum hæredis institutione. Et per hoc ultimum
differt